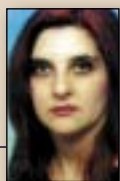

"Галерија универзум" е книга за феноменологијата на македонските сивици и застранувања, книга за катастрофата, страдањата и надежите на Скопје по катастрофалниот земјотрес на 26 јули 1963 година, книга за нашето запознавање на Европа, книга на повеќе оригинални портрети на некои од нашите творечки големци.

■ Пишува: Милева ЛАЗОВА

По повод 85-годишнината од раѓањето на Славко Јаневски и 5-годишнината од смртта, Фондацијата "Трифун Костовски" пред членовите на семејството на писателот, голем број академици и угледни гости во Македонската академија на науките и уметностите, го промовираше првиот том од книжевното наследство на академик Славко Јаневски - "Галерија универзум". По "Измислена тврдина" и "И петтото годишно време", "Галерија универзум" е трето дело на Јаневски, коешто го објави Фондацијата "Трифун Костовски", а по повод ова одбележување во холот на МАНУ, прв пат беа изложени и негови цртежи, кои семејството Јаневски ѝ ги подари на Академијата. Свеченоста беше збогатена и со настапот на Македонскиот гудачки квартет "Гајдов".

Пригодна реч за него и за

неговите дела имаше академик Георги Старделов, со збор - два се обрати и фондаторот, господинот Трифун Костовски, додека за активностите на Фондацијата зборуваше академик Томе Серафимовски.

ИНТЕГРАЛНА СЛИКА

Она што го остави зад себе, а што не успеа да го објави, Јаневски како еден од основоположниците на повоената македонска книжевност и на МАНУ, постхумно излегува на виделина. Во првиот том од книжевното наследство се објавени неговите статии, записи, полемии, огледи и есеи, што по негова желба се наречени "Галерија универзум". Тоа е книга за феноменологијата на македонските сивици и застранувања, книга за катастрофата, страдањата и надежите на Скопје по катастро-

фалниот земјотрес во 1963 година, книга за нашето запознавање на Европа... Во ова дело, на свој начин авторот ја обликува интегралната слика која новата македонска епоха ја измина во втората половина на XIX век.

"Оваа книга на Јаневски - вели академик Старделов - фрла поглед и на свој начин ја обликува интегралната слика, која новата македонска епоха ја измина во втората половина на XX век. Во неа е на показ едно ретко и компетентно сведоштво на истакнат творец, кој бил активен соучесник во неа, за тоа како во таа епоха растеле и се развивале нашата книжевност, нашето сликарство, македонската култура во целост; како во неа се вознесувала и пагала Македонија; како се топел нашиот народ кога се иселувал и исчезнувал во тугина јабана, во тој еден далечен и непознат свет. Тоа е книга во која се склопува менталниот портрет на нашиот човек кај кого сè одминувало во неврат, само како историски рефрен, оста-

нувале надалеку познатите македонски кавги, како негова судбина. Така, Јаневски ќе напише дека кога во едно село во Кукулино останал само уште еден Македонец, додека другите се иселиле, тој едниот се поделил на две само за да има со кого да се кара. Ова е значи книга за нашето незапирно меѓусебно гризење и глодање, таа инаку е една од централните теми во поетското и прозното творештво на Славко Јаневски".

"И како градоначалник и како скопјанец ми прави ретка чест што лично го познавав мојот сограѓанин Славко Јаневски и што имав повеќе средби со него. Го спомнувам овој факт затоа што кога зборуваме за Славко Јаневски и за неговото големо книжевно дело, не можеме да го заобиколиме фактот дека целиот свој импозантен творечки опус тој му го посвети на својот роден град, на Скопје. Славко Јаневски бдеше над Скопје", истакна господинот Трифун Костовски.

РАФИЈА НА НЕЦЕЛОСНО ОТКРИЕНИОТ ПИСАТЕЛ

КНИГА - ЈАЗОЛ

И како што ќе рече академик Старделов, книгата го открива уметничкото богатство на Македонија, која го оживува епот на праисторијата и во која се извишуваат каријатидите на нашата традиција, книга за тоа како еден Балканец ја водел и ја открил Европа и како некои Европејци го виделе и го откриле Балкан. Тоа е важна книга како духовна биографија на еден сестран и сè уште целосно неоткриен писател, кој бил и првиот основоположник на македонскиот роман, на македонската ликовна критика, но и на многу први нешта во нашата литература, уметност и култура. Со еден збор, ова е книга која содржи барем десетина есеи, кои влегуваат во најубавото и најзначајното што во есејот го создала нашата литература. Кога ќе се

погледне на македонската литературна и ликовна конфронтација кај нас во педесеттите и во шеесеттите години, во која на свој начин т.е. секој автор и творец, а не како книжевен теоретичар, учествувал и Јаневски, откриваме дека тој во своите настапи го бранел своето право на секој писател да биде и да остане свој.

При тоа Јаневски предупредуваше и на прашањата од македонската историска егзистенција, коишто се така поврзани како во Гордиев јазол, кои тешко се расплетуваат, освен со нож.

"Оваа книга - додава академик Старделов - од книжевното наследство на Славко Јаневски е токму таква книга - јазол. Во неа се содржани нешта што останале дополнително да се речат, нешта што биле испуштени и преку кои порано се поминувало. Таква е, имено, оваа книга

на Јаневски. Во неа се публикуваат дополнителни прилози, книга до неговите книги, чиишто текстови настанале на некои патишта, тајни и незнајни но, главно, создани од или покрај неговите други книги. Навистина тој е заминат, но како да е тука, до нас и во нас, прашувајќи нè не повеќе заради својата суета, туку заради нашето време, дали она што уште пред половина век го рекол навистина се загубило на крстопатите на времето и останало само ефемеријада. Славко Јаневски ја чувствуваше силата и убавината на зборот, чувствуваше колку тој може да го воздигне човека, но и да го фрли во бездната на презирот. За него и за многу други автори слични на него зборот и на почетокот и на крајот бил збор, кој не само што го создава туку и го држи овој троган свет на своите плеќи".

